[illegible] : मुन्धुम

किरात याक्थुङ साम्जीक मुन्धुमबाट सावाला मुन्धुम (सामवेद) वनेको थियो । सामवेदको जड साम्जीक मान्धुम नै भएकोले मुन्धुममा श्रृष्टी बारे वर्णन गर्दा क्रमागत रुपमा निम्न अनुसार वर्णन गरीएको छ । केही पनि नभएको सुनसान महा अन्धकारमा केवल सुक्ष्म झिल्काबाट विशाल आगोका गोला बनेको थियो

[illegible] Kirati Tamgha 4th Century & King

[illegible]

[illegible]

। जो चर्खा जस्तो घुम्दै थियो । यसलाइ हामी शुर्य भन्दछौं । त्यो गोला घुम्दै गर्दा विभिन्न टुक्राहरु उछिुटीएर पर पर सम्म रहंदा पनि युर्यलाई नै परिक्रमा गर्न थाल्दा सौर्य परिवारको निर्माण भयो । परिक्रमा गर्ने त्यस्ता टुक्राहरु मध्ये एउटा पृथ्वी हो ।

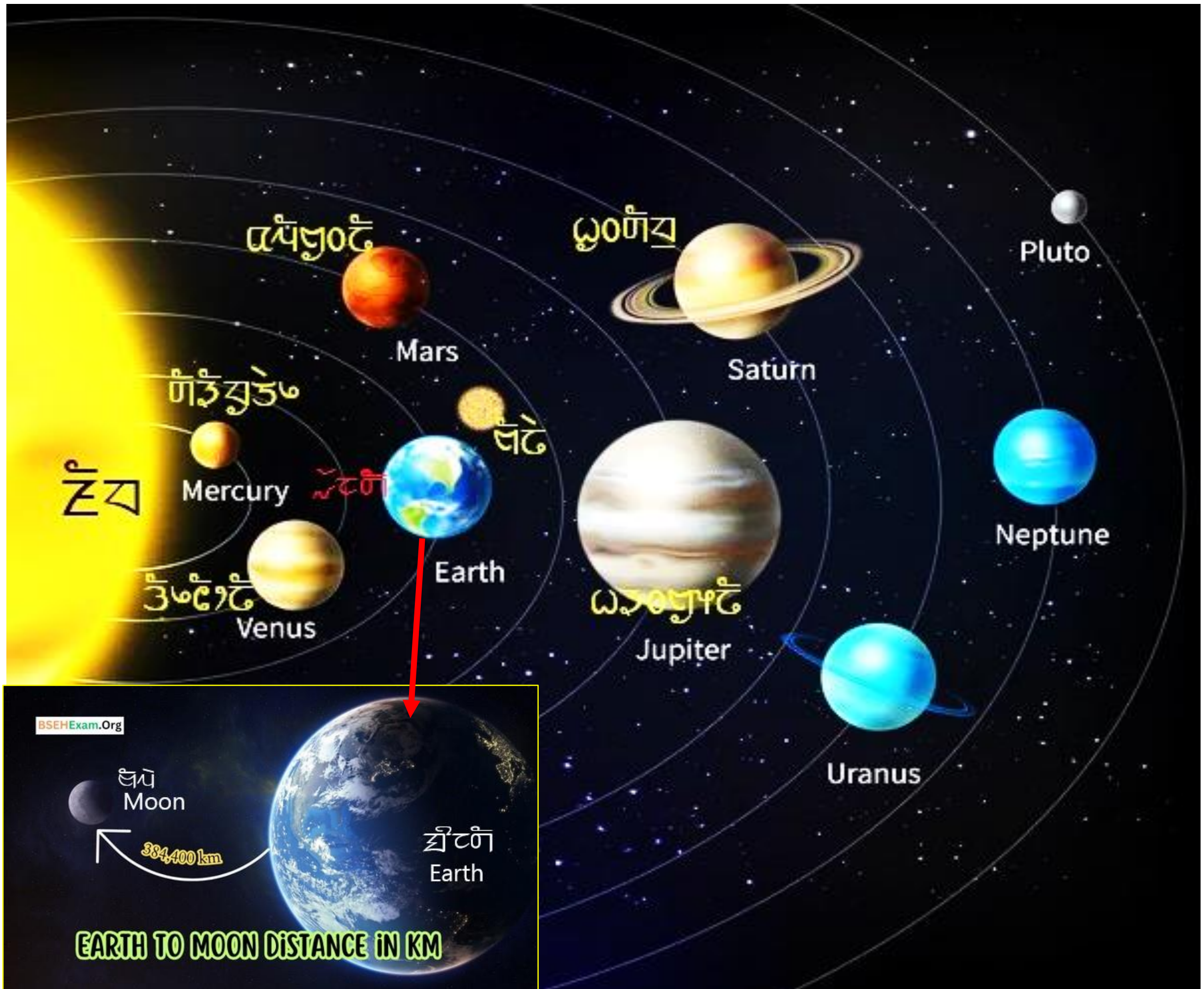

शुर्यबाट ज्वाला मुखी विस्फोट भइ अलगिएको तातो पृथ्वी सेलाउंदै जांदा बास्प, जल, माटो, ढुंगा, वन जंगल, जीवहरुको विकाश हुंदै आयो ।

सुक्ष्म झिल्का श्रृष्टीको पहिलो किरण एक देवको उदय भयो । अग्नी विम्ब ज्वोतिमाथी उड्दै गयो घामको किरण जस्तै प्रकाशिलो देव हुन । सबै थोक देख्ने जान्ने अमर देव *पोरोक्मी यम्फामी* देवको उत्पति भयो । यसै बाट सुर्य सौर्य परिवारको जन्म पनि हुंदै आउंदा आम्रो साझा घर पृथ्वीको पनि जम भयो । पृथ्वीले सुर्यको वरीपरि एक अण्डाकार कक्षमा परिक्रमा गर्दछ भने अन्य ग्रहहरुले पनि सुर्यको बरीपरि अण्डाकार कक्षमा परिक्रमा गरी रहेकाले सौर्यमण्डल भनिन्छ। यो मानव पृथ्वी रहितको प्रसिद्ध परिवारको नाम नै सौर्य परिवार हो ।

[illegible]

[illegible]

अग्नी विम्बको विकशित रुप सुर्यबाट उत्पन्न पृथ्वी पहिले तातो थियो सेलाउँदै ग्यास बाफ भइ पानीमा रुपान्तरण हुदा पृथ्वीमा जल जमीन निर्माण भयो । बनस्पति र जीवाबात्माको श्रृष्टीले त्यस्तो ठाउंको छनौट गरेको थियो की जुन आफ्नो लागी हावा, पानी र न्यानो घामको संगम थलो थियो । स्तनधारी जीवको विकासको क्रममा आदीम मानवको पनि तिब्ररुपमा परिवर्तनीय विकाश हुन थाल्यो । मानीस बादरबाट विकसीत भएको थिएन । बासतवमा मानव, बांदर र वानर चीम्पान्जी, ओराङ ओटाङ गोरिल्ला सबै त्यसबेला अवस्थित थिए । जस्को जीवनको पहिलो विकशित रुप नै प्राईमेट आदीम मानव थियो भनी जीव विज्ञानले वयान गर्दछ ।

मुन्धुम साम्जीकमा पन्च तत्व माटोबाट बनेको पृथ्वीमा तरुनीबाट जन्म हुने घाम जस्तो मानिस जातीका माझमा मन ज्ञानले जानेको शास्त्र, लेखेर राखेको बेद शास्त्र नभएकाले मानिस जाती सबै मासुको ज्यु भएका पशु पंक्षीहरु जस्तै भए ।

राम्रो नराम्रो चिनेनन् । खानु पिउनु जन्मनु मर्नु मात्रले संसार सुहाउँदैन । आदीम भाषा (स्वर) हु....कु....हा...का...बा...आ...ला...मा...ओ...ए...मा...उचारण हुने संकेतिक शव्दले एक अर्कामा भावना प्रकट गरी सम्बन्धीत हुन पुग्यो । क्रमस पछि सुरक्षाको लागी समुहमा बस्न, खान, लड्न, थाले । लोभ लालच, आरिस, घमण्ड, झगडा, असुरक्षा भयानक दुख कहाली लाग्दो थियो । शिकारको युग कि मार्नु नसके मारिनु पर्दथ्यो । मुन्धुम साम्जीकमा यस्को ८,९ पुस्ताको अवस्थालाइ चरितार्थ गर्दै श्रृष्टी काल तीरको मावन खाप्पुना मुरिङनाको नामले पनि याद गराएको छ ।

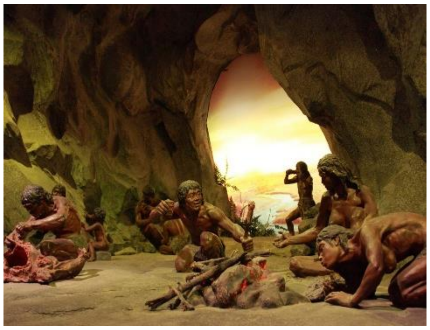

चीनको झोकाउडीयन गुफा आदीम पेकीङ मानवहरुको घर जहा २ देखी ५ लाख बर्ष पहिले सम्म रहेको थियो । जनवादी गणतन्त्र चीन भए पछि यो वानरहरुको घर भनेर विश्व प्रशिद्ध हुन पुग्यो । यस्ता गुफाहरु नेपाल,भारत,चीनको विभिन्न जिल्लाहरुमा सयौं अवस्थीत छन । कास्की जिल्लाको महेन्द्र गुफा, खोटाङ जिल्लाको हलेसी महादेव गुफा आज आदीम मानव सम्बन्ध विषय ओजेलमा परेको छ । मुन्धुम साम्जीकमा पोरोक्मी यम्फामी देवलाई निङवाफुमाङ ज्ञानको रानीले श्रृष्टि गर्नु भनी आज्ञा दिए पछि, घाम जस्तै जुन जस्तै सुनचांदी जस्तै मानिस बनाइ बोलाउंदा नबोलेको ले आश्चर्य मान्दै पन्च तत्वको मिश्रीत शक्तिले वनाई आत्मा आलेर मनुस्य हु....भनेर वालाउंदा हु... भनी वोल्यो । तर दोहोरो बोलेन आत्मीय जोडी नभएकोले भाषा भएन दाम्पत्य जीवन नहुंदा सुहाउंदो देखिएन । पुरुषको महिला जोडी बनाई जीवनको साथ सहारा बनाइ, आपसमा बातचीत गर्दै फुलको थुंगा फर्के जस्तै दुबैलाइ ब्युझाए । श्रृष्टिको पहिलो मानिस धरती माथि तिमीहरु म जस्तै पवित्र भइ फल फुल अन्न खांदै घाम जुन अटल भए सरी बांची रहनु । फुल जस्तै उज्यालो भयौ, मेरो जीवन छोरा र छोरी भयौ । धरती माथि मायाको फुल भइ फुलदै जानु, सारा जगत ढाक्दै जानु । निङवाफुमाङको आसिश पाएर बैसालु जीवन संगीनी हावा आउंने पहाडको टाकुरामा एकै हांगाका दुइ थुगा फुल फुले झैं दौतेरी भइ सुहायो । जवानीको तृष्णाले आकासको चोखो जल संग मनज्ञानको मर्चा मिलाइ पिलाए पछि मायाको फुल फुल्यो सन्तान हुने दम्पति जीवन सुरु भयो । बैसालु जीवन तृष्णाको चीनो सुसुलाला(शुयम्फेवा,श्वयम्भु) छोरा भइ जन्मीयो र लाहादङना(ल्हादोक्ना) छोरी भइ जन्मीयो । दुबै दाजु बहिनी चेली माइती थिए ।

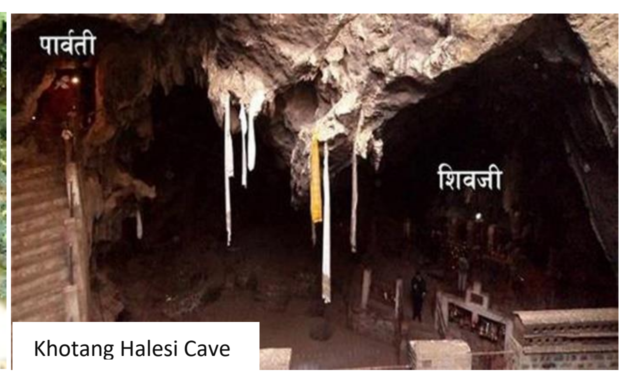

Khotang Halesi Cave

५.वोली बचन निस्केन

[illegible]

६.मिल्ने जोडी भएन

[illegible]

७.परमात्माको आर्शिवाद

[illegible]

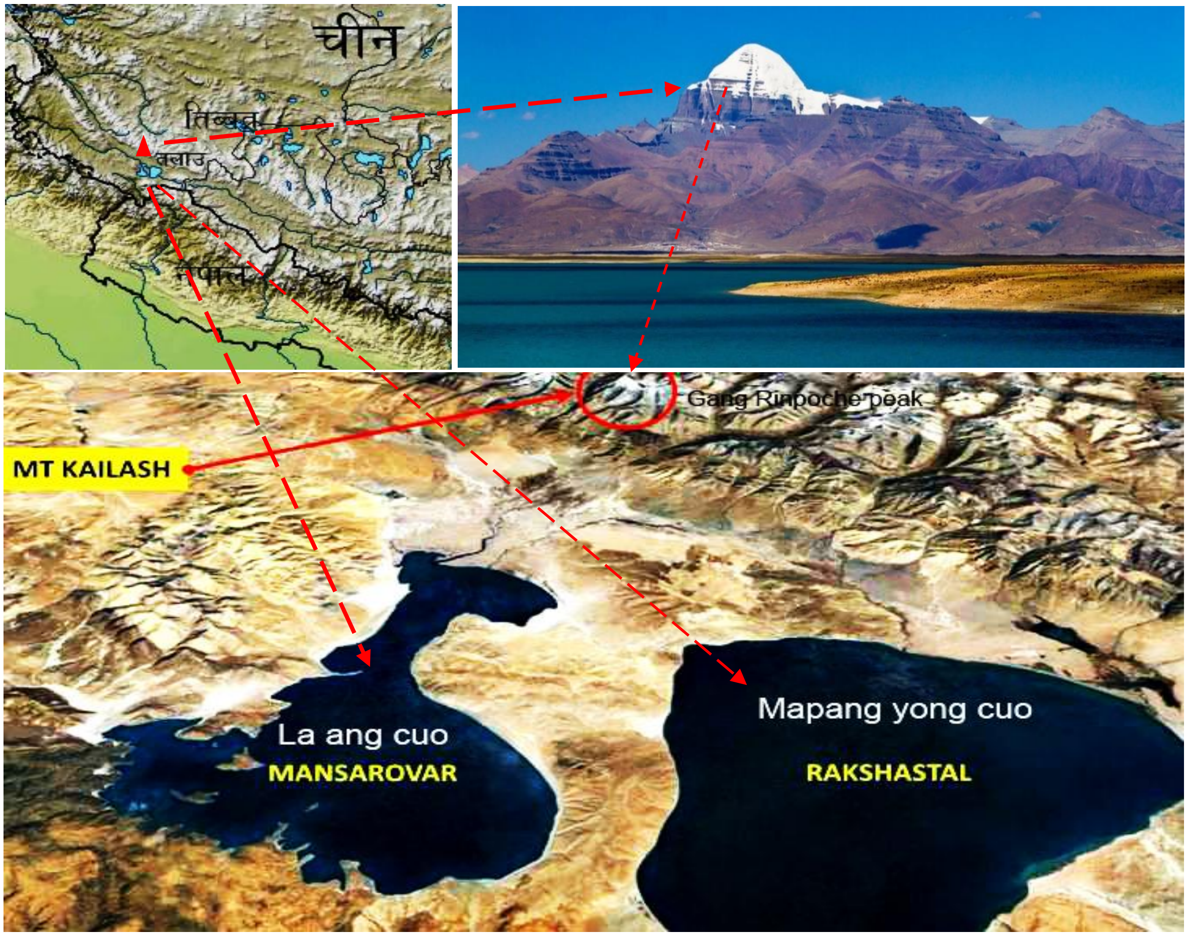

[illegible]

चेली माइती हाड नाता तोडी सम्भोग गरेको स्थान हिमालयको काख कैलास (काईलासो) भन्ने स्थानमा हो। उक्त स्थान नेपाल महाकाली अन्चलको उत्तर हिजोको तिब्बत पश्चीम हाल चीनको सिज्याङ प्रदेश बुराङ काउन्टी मा अवस्थीत छ। यसको उचाइ ६,६३८ मीटर छ। यसलाइ तीब्बती भाषामा (Gang Rinpoche) गैं रिन पोचे पनि भन्दछन। यो हिमालको नजीकै २ वटा तलाउहरु छ मानसरोवर र रक्षा अथवा लाआङ कुओ र मापाङ योङ कुओ भन्दछन।

चेली माइती विग्रदै कैयौ साल सम्म सन्तान जन्माउदै फैलदै गयो लाज सरम थिएन, घरजम, साइनो सम्बन्ध कुनै रिती थिएन। जस्को शक्ती उसैको भक्ती जंगली पशु तुल्य हुदाको जीवन भयंकर कष्ट दायक थियो। पाप उव्जीयो, हाडनाता विग्रेर कस्टकर गर्भ बोकी सन्तानको जन्म दिएर बुढा बुढी भइ मर्नु पर्यो। तागेरा निङवाफुमाङले यसरी सराप्नु भएको छ।

[illegible] चेली माइती विग्रनु हुंदैन भनी साम्जीक मुन्धुममा दुवै जनाको विचमा उन्नीयुको पात साक्षी राखेर एउटै हाड बंस फुटाउंने काम नगर्ने भनी चेली माइती लाइ फरक र पवित्र साईनो मा राखेको छ।

अपबादको रुपमा सन्तान कसरी बढ्दै गयो श्रीष्टी कसरी भो भन्दा ढुंगाको टोड्कामा जमेको पानी खाएको त्यो त

८.तरुनी तन्देरीको बैंस चढ्यो

[illegible]

९.सुसु लाला लाहादङना

[illegible]

वाघको पिसाव रहेकोले त्यसबाट जन्मेको सिंह पुत्र (के सामी) जन्मीयो र रुखको टोड्कमा जमेको पानी खांदा त्यो मानीसको पिसाव रहेछ त्यसबाट जन्मेको नाम सामी सुर्य पुत्र भयो भन्दछन । यो पछि चेतना आएर लाज सरम लुकाउन कल्पना गरीएको कथाहरु जस्तो बुझिन्छ । दाजु भाइको खाने कुरामा झगडा भै रहन्थ्यो मारामारको अवश्था आउंदा तेङगो सि (सिमलको रुख)बाट दाजुलाइ चलाखी पुर्बक तीर धनुले मुखमा हान्दा दाजु लछारी दै बजारी लडी मरेको । दाजु भाइ मारामार हुदा आमाले कस्ले मार्ने हो नी अब भनेर थाहा पाउन जोखाना राख्दा भाइको नामको पानी कलशमा सेकमौरी फुल र दाजुको नामको पानी कलशमा आन्दोङ फुल राखी पर्खेर बस्दा दाजुको फुल ओइलाएर जांदा भाइले दाजुलाइ मारेछ भनी थाहा पाइ सोक गरी बसिन । भाइले दाजुको छाला काडी नुन साटेर ल्याएको उपहार आमालाईं दिंदा, तेरा दाजुलाइ मारेर उसको छालाले साटेर ल्याएको नुन नखाएकोले नुन खान नहुने प्रचलन त्यहीबाट सुरु भयो भन्ने किम्ब दन्ती लिम्बुवानमा आज सम्म छ ।

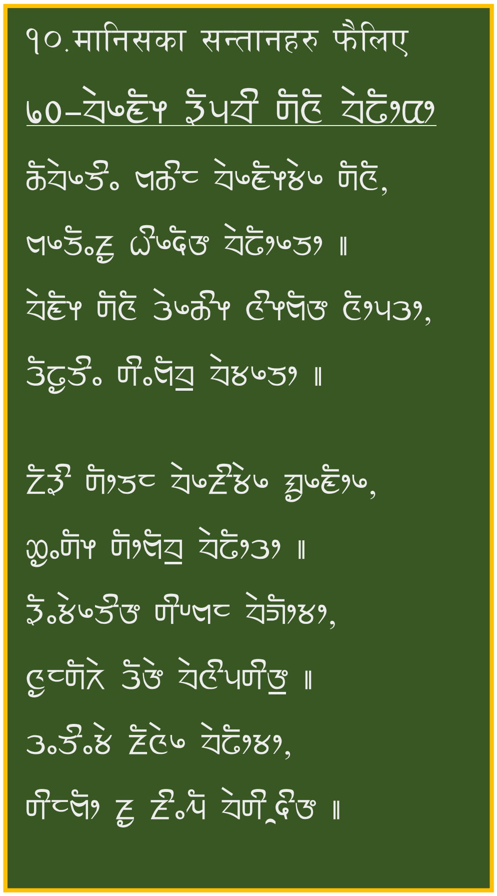

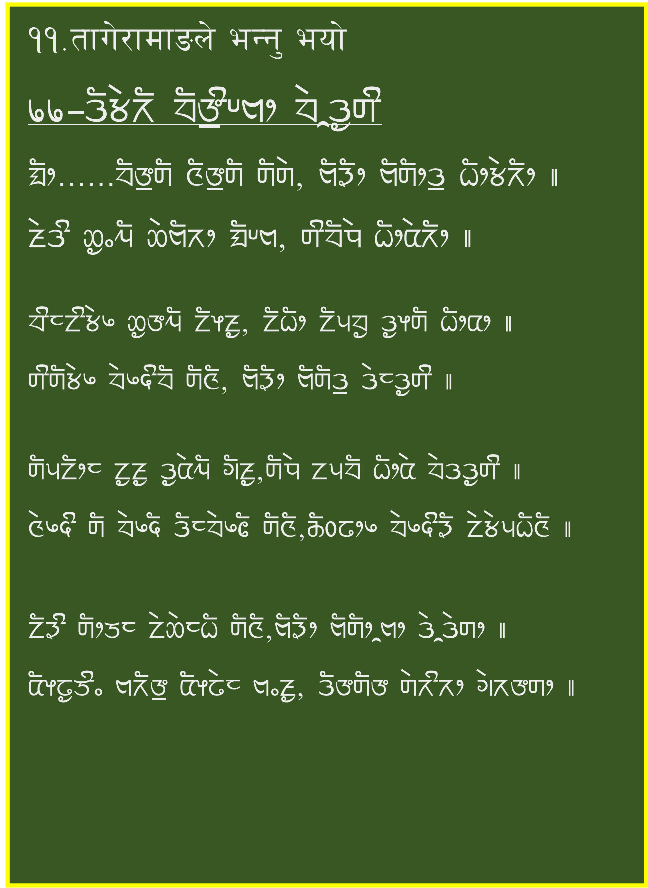

मती विग्रीएका श्रापित मानिसका सन्तानहरुमा दुख्ख, कस्ट, पिर, डरत्रास वेदनाका रोदनहरु गुन्जीयो । संस्कार विधि को ज्ञान नभएकोले दुस्ट आत्मा उब्जीयो । मृत आत्माले भुत प्रेतको बाटो लिएर लोदर देखाउदैं रुप बद्ली हावामा डुली हिन्थ्यो । बाल बच्चाहरुको सातोहरु हावा भइ टपक्क टिपेर लान्थ्यो, अकालमै मरीरहनु पर्दा आत्माले भावीको राम्रो बाटो नपाउंदा विहान बेलुका रुवाबासी चल्दा धरती रोयो न्याउली चरी रोयो । खानपिन मीठो भएन भावी आत्मालाई विधिले बाटो नदींदा केही पनि सफल भएन ।

शोक सुर्ताको वेला खानपिन नमिठो हुनु पर्ने कुरा स्वभाविक छ तर नुन तेल बार्ने र के सामी नामसामी (नाम्सामी लासामी)कथाको अर्थले पछि बैधानीक गरीन खोजीएको जस्तो देखिन्छ ।

मुनातेम्बेबाट यहाङको आगमन यो शव्दले कहिले आएको, किन आएको, कहाबाट आएको त्यो स्थान कहां हो । उनी को हुन आदी बारेमा प्रस्ट हुनु आवान्छनीय छ ।

१२.मृत आत्मा बन्यो

[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

१३.मुनातेम्बेबाट यहाङको आगमन

[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

[illegible]
[illegible]

१.मुनातेम्बे वा मनातेम्बे = मान्छे बस्ने विशाल मैदान भुभाग ।

२.यहाङ = देवअंसी महा धर्मगुरु ।

३.किन आएको = आफ्ना कुल कविलाहरुलाई पाप धर्म, ठीक बेठीक, राम्रो नराम्रो, सफा मैला, सत्य असत्य, दया माया छुटाउंने मौखिक लिखीत शास्त्र पढ्ने ज्ञान बुद्धी दिन आएको थियो । यसको अन्तीम सार यस्तो छ – *[illegible]* ॥

[illegible] यहाङ नै पहिलो देव अंसी महाधर्म गुरु हुनु हुन्थ्यो ।

१४.यहाङको बाटो

[illegible]

[illegible]

१५.मुहिगुम ओडसीको बाटो

[illegible]

[illegible]

फुलमाथि फुलको रानी जुनी लिनेलाइ, फुलमाथी फुल भएर फुल्न आउंने लाई ।

[illegible]

यहाङका सन्तानहरुलाइ आत्माको वरदान, मायाको डोरी भाग्य माथी जीवनको बरदान ।

[illegible]

१७.लेप्मुहाङको भजन

<u>᱆᱄-ᰜᰬᰱᰕᰪᰝᰵ ᰊᰦ ᰊᰦᰳᰜᰩ</u>

ᰓᰵ.ᰞᰬ ᰌᰦᰊᰩᰛᰰ ᰌᰊᰳᰜᰩ ᰓ.ᰎᰵ.ᰜᰩ,

ᰌ ᰊᰊᰎᰮ ᰌᰊᰦ ᰃᰩᰕᰵ.ᰜᰩ ॥

ᰌᰕᰵ.ᰓ ᰎᰰᰊᰦᰍ ᰌᰌ ᰍᰃ ᰣᰜᰬᰮ ᰣᰮᰃᰵ.ᰜ,

ᰎᰳᰎᰳᰊᰩ ᰞᰌ ᰃᰩᰕᰵ.ᰜᰩ ॥

ᰎᰮᰈᰩᰱᰣᰜᰩ ᰎᰮᰊᰰ ᰎᰮᰈᰩᰱᰣᰯᰜᰩ ᰎᰮᰆᰰ,

ᰗᰩᰊᰰᰓ ᰗᰦ ᰌᰃᰩᰕ ᰓᰯᰜᰗᰵ.ᰛᰩ ॥

ᰗᰯᰜ ᰰᰊᰦ ᰣᰳᰆᰰ ᰜᰰᰣᰰᰣᰎᰩ ᰓᰮᰈᰳᰊᰦ,

ᰊᰊ ᰊᰳᰎᰩ ᰞᰰᰌᰩ ᰃᰩᰰᰓ ᰓᰯᰜᰗᰮᰛᰩ ॥

ᰌ ᰊᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦᰜ ᰜᰕᰵ.ᰜᰈ ᰜᰛᰰ ᰌᰳᰕᰵ.,

ᰜᰳᰌᰳᰜᰰ ᰌᰃᰩᰕ ᰍᰊᰵ. ᰓᰮᰈᰳ ᰊᰦ ॥

ᰊᰰᰍᰳᰎᰵ. ᰌᰵ.ᰦ ᰜᰳ ᰗᰵ. ᰃᰩᰜ ᰗᰦᰛᰛᰩ,

ᰓᰮᰈᰳ ᰎᰱᰓ ᰣᰩᰓᰯᰜᰩ ᰊᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦ ᰣᰩᰛ ॥

ᰓᰮᰈᰳ ᰎᰱᰓ ᰓᰮᰌ ᰊᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦ ᰓᰓᰎᰜᰵ. ᰓᰣᰳᰎᰮ,

ᰌᰵ.ᰦᰕ ᰓᰵ.ᰜᰩ ᰦᰊᰩᰰᰓ ᰌᰀᰵ.ᰕᰜᰩ ᰍᰊᰩᰰᰓ ᰌᰎᰰᰣ ॥

ᰌᰛᰰ ᰓᰓᰰᰕᰊᰈ ᰞᰌ ᰗᰈᰜ ᰌᰎᰵ.ᰣᰵ.ᰜᰩ,

ᰗᰯᰜ ᰎᰵ.ᰓᰩ ᰰᰊᰦ ᰣᰳᰆᰰ ᰍᰛᰰ ᰃᰩᰜᰩᰗᰩ,

ᰀᰰᰊᰦ ᰍᰕ ᰎᰵ.ᰣᰵ. ᰈᰊᰦ ᰓᰮᰆᰳ ᰎᰱᰓ ᰣᰩᰓ ᰃᰩᰜᰗᰩ ॥

१६.लेप्मुहाङको उपदेश

<u>᱆᱅-ᰜᰬᰱᰕᰪᰝᰵ ᰣᰕᰮ</u>

ᰊᰦᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦ ᰍᰎᰵ.ᰓ ᰌᰵ.ᰦᰕᰓᰛᰩ,

ᰊᰦᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦᰜᰩ ᰌᰦ ᰃᰗ ᰃᰩᰕᰛᰩ ॥

ᰎᰵ.ᰓᰩ ᰊᰦᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦᰜ ᰌᰦ ᰃᰩᰗ ᰓᰰᰕ ॥

ᰊᰦᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦ ᰣᰮᰌᰮ ᰌᰦ ᰗᰎᰵ.ᰞᰛ,

ᰎᰱᰣᰳᰆ ᰓᰗᰎᰩ ॥

ᰞᰰᰌᰯᰜᰩ ᰎᰱᰓᰊ ᰌᰛᰰᰜᰩ ᰣᰓᰞᰛᰩ,

ᰕᰊᰦ ᰣᰕᰮ ᰍᰛᰰ ᰣᰳᰓᰛᰩ ॥

ᰣ ᰀᰆ ᰜ ᰕᰊᰦ ᰣᰕᰮ ᰊᰓᰮᰈᰞᰛᰩ,

ᰌᰵ.ᰦ ᰣᰳᰓ ᰓᰮᰜᰩ ᰜᰱᰓ ᰓᰮᰜᰩ ॥

ᰀᰗᰈ ᰣᰯᰜᰩ ᰣ ᰀᰆᰞᰛᰩ ᰓᰕᰊᰆ,

ᰣᰕᰮᰊ ᰓᰮᰈᰳ ᰊᰞᰜ ᰕᰮᰈ ᰣᰜ ᰞᰰᰍᰩ ᰣᰩᰵ.ᰜᰩ ॥

ᰞᰰᰍᰩ ᰃᰩᰰᰓᰯᰜᰩ ᰓᰮᰈᰞ ᰆ ᰎᰣᰳᰆ

ᰓᰌᰞᰍ ᰦᰓ ᰓᰳᰆᰰᰌᰮᰜᰩ,

ᰎᰣᰳᰆ ᰓᰌᰞ ᰜ ᰓᰜᰎ ᰊᰈ ᰓᰳᰆᰰᰌᰮᰜᰩ ॥

ᰎᰵ.ᰕᰱᰓ ᰣᰜ ᰓᰌ ᰊᰱᰓ ᰣᰜ ᰎᰣᰳᰆ ᰎᰳᰆᰰ,

ᰃᰩᰰᰊᰩ ᰣᰜ ᰣᰓ ᰌᰳᰓ ᰣᰜ ᰣᰎᰜᰛ ᰓᰆᰰᰌᰮᰜᰩ ॥

ᰊᰦᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦᰜ ᰞᰰᰌ ᰃᰩᰰᰓ ᰗᰳᰆᰌᰮᰜᰩ ॥

ᰊᰦᰰᰍᰳ ᰌᰵ.ᰦ ᰜᰛ ᰌᰵ.ᰦᰕᰓᰛᰩ ᰞᰮ ᰌᰵ.ᰦᰕᰓ ᰜᰛ

ᰌᰵ.ᰦ ᰞᰈᰓᰜᰩ ᰌᰦ ᰃᰗ ᰃᰩᰕᰊ ᰆᰛᰩ ॥

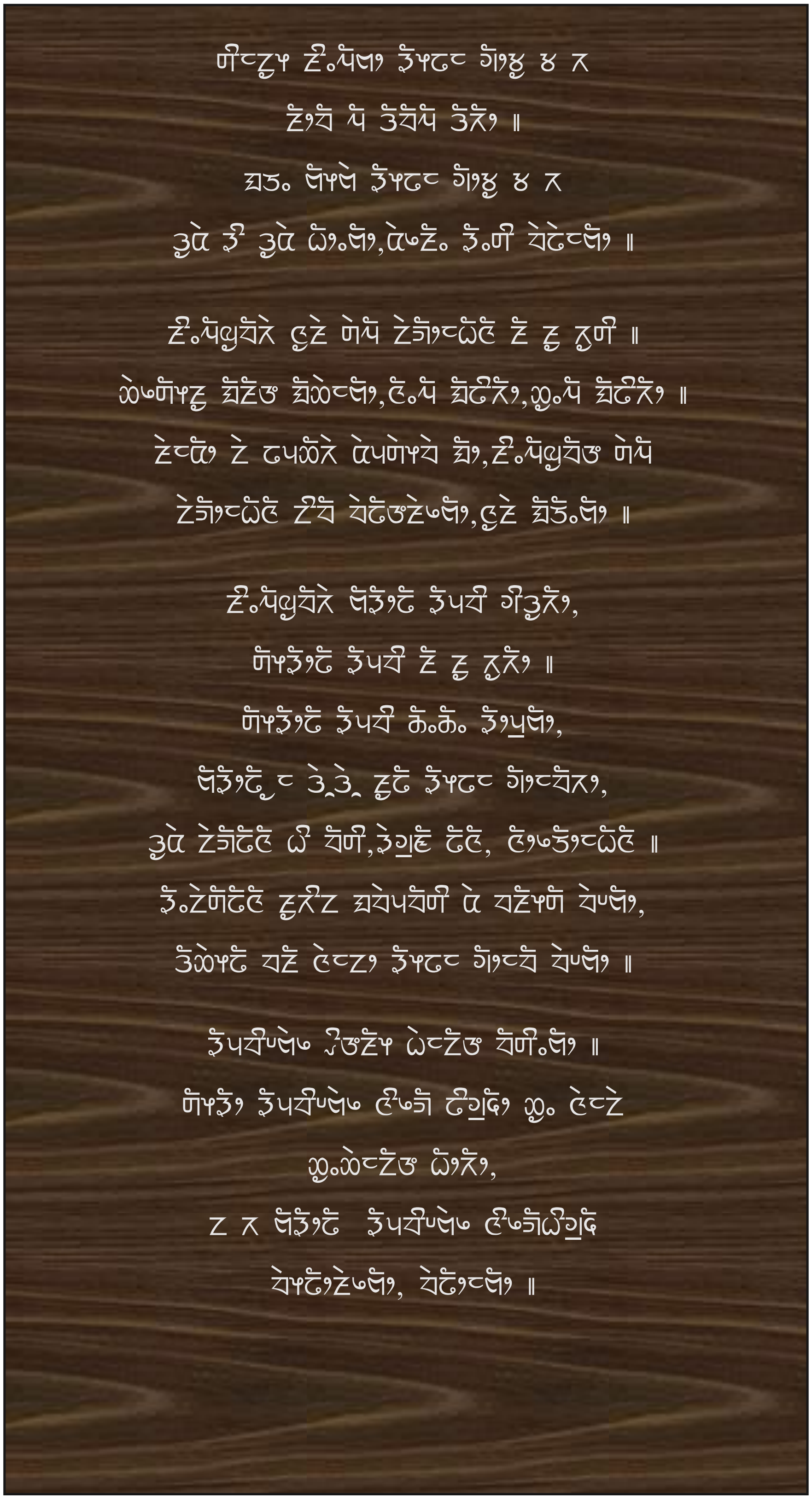

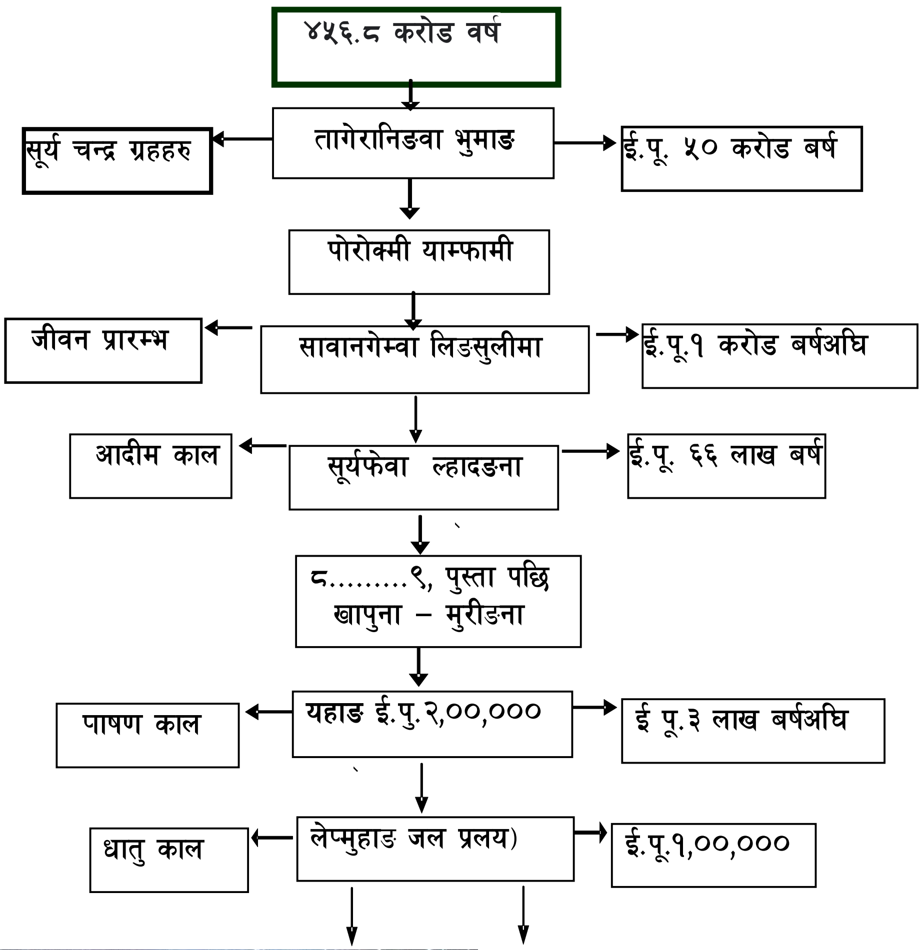

यहाङ पछि मानव सभ्यताको काल कालान्तर चल्दै आउंदा एक दिन विशाल Asteroid उल्का पिण्ड पृथ्वीमा ठोकिए पछि जलथल उथल पुथल भयो। जुनबेला डाइनोसर युग थियो त्यसको अन्त संगै बांच्ने पछिको जीवनले यस्तो कहिले देखेकै छैन। यो प्रलयकारी महा संकटमा लेप्मुहाङ देव अंसीमाङले कसरी तागेरा नीङवाफुमाङको श्रीष्टीहरु बचाए स्पस्टको लागी लेप्मुहाङको जल प्रलय कथा खोजेर पढनुस। आज सम्म लेप्मुहाङले बचाएर ल्याएको मानव शभ्यता नै चली रहेको छ भन्ने किरात मून्धुम साम्जीक को आसय बुझिन्छ।

नोट : त्यो श्रृष्टीको विकाश क्रम संगसंगै असहज कहाली लाग्दो समस्याहरुबाट गुजारिंदै आएको ती हाम्रा पुर्खाहरुको जीवनले पनि असहजताबाट उन्मुक्ती पाउंन सक्दैन ,सहज जीवनले मात्र उन्मुक्ती प्राप्ती गर्न सकिन्छ भन्ने महसुस गरी कल्पनाले ज्ञानको आविश्कार गर्न थाले। फल स्वरुप यहाङ, लेप्मुहाङ, कान्देन, सेनेहाङ, मावोहाङ जस्ता महामानव अङसीहरुको देनहरु अमर रहन पुग्यो।